

Журавльова Т.О.

кандидат економічних наук, доцент, завідувача кафедрою
економіки та моделювання ринкових відносин

Сандул О.А.

студент 4 курсу напряму підготовки "Фінанси і кредит"
Одеський національний університет імені І.І.Мечнікова

РОЛЬ МІСЦЕВИХ ПОДАТКІВ ТА ЗБОРІВ У ФОРМУВАННІ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ РЕГІОНУ

В Україні є досить багато проблем, пов'язаних з формуванням місцевих фінансових ресурсів. Значний вплив на формування місцевого бюджету мають органи місцевого самоврядування та їх діяльність. Місцева влада має право на формування та цільове використання власних фінансових ресурсів, частина яких повинна формуватися за рахунок місцевих податків та зборів. За рахунок надходжень грошових коштів органи місцевого самоврядування забезпечують фінансування соціального та економічного розвитку місцевості. Відповідно до ст.143 Конституції України місцеві органи самоврядування здійснюють управління майном, що є у комунальній власності; затверджують програми соціально-економічного та культурного розвитку і здійснюють контроль за їх виконанням; затверджують бюджети відповідних адміністративно-територіальних одиниць і здійснюють контроль за їх виконанням; встановлюють місцеві податки та збори відповідно до закону; утворюють, реорганізують та ліквідують комунальні підприємства, організації, установи.

Не зважаючи на велику кількість місцевих податків і зборів, вони все ж таки не забезпечують реалізацію покладених на них завдань і функцій. Більшість бюджетів в країні функціонують лише за рахунок бюджетних трансфертів і є дотаційними.

У вітчизняній та зарубіжній літературі є ряд науковців, які присвятили свої праці дослідженню проблеми ефективності формування фінансових ресурсів місцевих бюджетів, ролі місцевих податків і зборів у формування дохідної частини місцевого бюджету. Серед українських вчених це А.Є.Буряченко, О.Д.Василик, М.А. Гапонюк, О.П. Кириленко, В.М. Опарін, А.А. Славкова, Н.Б. Ярошевич та В.П. Яцюта, а також зарубіжні дослідники – Б. Аллан, Ш. Бланкарт, Р. Мертон, Дж.Е. Стігліц і інші. Ці науковці досліджують у своїх працях економічний зміст та призначення місцевих податків та зборів, описують зарубіжний досвід та перспективу його впровадження в Україні.

Метою даної роботи є дослідження ролі місцевих податків та зборів у формуванні фінансових ресурсів регіону.

В наш час існує багато різних поглядів на проблему формування доходів місцевих бюджетів. Більшість вчених дійшли висновку, що відносини, пов'язані з процесом формування місцевих бюджетів, в процесі фінансової діяльності органів місцевого самоврядування регулюються нормами фінансового права. Проаналізувавши діяльність органів місцевої влади, можна

зробити висновок, що в ній поєднуються державні і громадські засади. Тому місцеві органи влади мають право використовувати зібрані державою за допомогою податків кошти для виконання функцій, які на них покладені. Незважаючи на те що доходи поділяються на державні і місцеві, вони утворюють єдину систему доходів.

Місцеві податки та збори – це платежі, які мають місцевий характер і складають дохідну частину місцевих бюджетів. Самостійність місцевих бюджетів полягає у тому що в них є власні законодавчо закріплені джерела доходів, та право використовувати їх на власний розсуд.

Забезпечення ефективного функціонування місцевих податків та зборів є досить важливим, оскільки вони виконують одну з найважливіших функцій – формування доходів місцевих бюджетів. На жаль на сьогоднішній день місцеві податки та збори не займають провідного місця серед джерел наповнення місцевого бюджету, що є досить негативним. Основна частина доходів місцевих бюджетів складається не із місцевих податків та зборів, а з коштів держави та різних міжбюджетних трансфертів. В розвинених країнах місцеві податки та збори займають від 30 до 70 відсотків у структурі надходжень. Натомість в Україні це лише декілька відсотків від суми всіх надходжень.

Потрібно підвищувати ефективність бюджетно-податкового планування, виявляти резерви зростання податкового потенціалу, а це в свою чергу сприятиме поліпшенню фінансового становища місцевих бюджетів. Одним з основних елементів поліпшення податкового процесу має стати збільшення податкового потенціалу.

Щодо перспективи збільшення надходжень від таких місцевих податків та зборів як єдиний податок, збір за провадження деяких видів підприємницької діяльності, збір за місця для паркування транспортних засобів та туристичний збір, можна зазначити, що вони не здатні в повній мірі наповнювати місцевий бюджет.

Платниками єдиного податку є лише особи, що здійснюють підприємницьку діяльність та відповідають вимогам, встановленим Податковим кодексом України. Платниками туристичного збору є фізичні особи, які прибувають на територію адміністративно-територіальної одиниці, де діє рішення сільської, селищної та міської ради про встановлення туристичного збору, та отримують послуги з тимчасового проживання. Платниками збору за провадження деяких видів підприємницької діяльності є суб'єкти господарювання, які отримують в установленому законодавством порядку торгові патенти та провадять такі види підприємницької діяльності, як: торгівля в пунктах продажу товарів, а також валютними цінностями в пунктах обміну іноземної валюти; діяльність з надання платних побутових послуг; діяльність у сфері розваг. Платниками збору за місця для паркування транспортних засобів є юридичні особи та фізичні особи-підприємці, які згідно з рішенням сільської, селищної або міської ради організують і провадять діяльність із забезпечення паркування транспортних засобів на майданчиках для платного паркування та спеціально відведених автостоянках.

Аналіз сучасного стану надходжень до місцевих бюджетів і дослідження

їх структури дає можливість робити висновки, що на сьогодні єдиним і найбільш дієвим засобом збільшення фінансової основи місцевого самоврядування є посилення ролі місцевих податків, зокрема податку на нерухоме майно, відмінного від земельної ділянки. Дослідження сутності цього податку та вивчення зарубіжного досвіду показали, що порядок його справляння – досить простий, а ефективність достатньо висока, але його впровадження на території України спричинить деякі труднощі, до яких, насамперед, можна віднести відсутність кадастру нерухомості. Впровадження податку на нерухомість потребує проведення масового оцінювання об'єктів нерухомості, що неможливо здійснити в короткий проміжок часу, і процес затягується на невизначений строк. Якщо ж оцінювати нерухомість за допомогою оціночних фірм, то постає питання щодо достовірності їхніх результатів. Здійснювати оцінювання нерухомості повинні державні установи, що мають відповідні на це повноваження, але на сьогодні, на жаль, вони відсутні, тому це питання потребує подальшого розгляду.

Отже, аналізуючи все вище сказане, можна зробити висновок, що за правильного механізму функціонування місцевих податків та зборів, вони можуть стати досить значним джерелом наповнення місцевого бюджету, як це є в провідних країнах світу. Особливу увагу слід звернути на посилення ролі місцевих податків, це зокрема стосується такого податку як податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки. Місцеві податки та збори повинні стати основою самостійності місцевих бюджетів.

Література:

1. Бюджетна система України: Навчальний посібник / Артус М. М., Хижа Н.М.– К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2005. – 220 с. – Режим доступу: <http://www.info-library.com.ua/books-book-122.html>
2. Податковий кодекс України від 02.12.2010р. №2755-VI [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
3. Кириленко О. П. Фінанси (Теорія та вітчизняна практика) / О.П. Кириленко // Навч. посібник. – Тернопіль: Економічна думка, 2000. – 359 с.
4. Опарін В. М. Фінанси (Загальна теорія) / В.М. Опарін //: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2002. – 240 с.
5. Ярошевич Н.Б. Шляхи збільшення доходної бази місцевих бюджетів в Україні / Н.Б. Ярошевич, О.Я. Липа // Збірник науково-технічних праць Національного лісотехнічного університету України. – 2010. – Вип. 20.10. – С. 278–282.